Maakuntavaltuusto

Aika	30.11.2026 klo 12:00 -
Paikka	Lahden Sibeliustalo, Ankkurikatu 7, 15140 Lahti

Käsiteltävät asiat

Asia	Otsikko	Sivu
1	Maakuntavaltuuston kokouksen avaus	4
2	Maakuntavaltuuston kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen	5
3	Pöytäkirjan tarkastajien valitseminen	7
4	Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen	8
5	Sidonnaisuuksien ilmoittaminen	9
6	Toiminta- ja taloussuunnitelma 2027-2029 ja talousarvio 2027	10
7	Sosialidemokraattisen maakuntavaltuustoryhmän aloite	14
8	Keskustan ja kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite "Maankäytön vaikutusten ennakkovertailu Päijät-Hämeen maakunnan alueella teollisessa murroksessa"	23
9	Muut mahdollisesti esille tulevat asiat	32
10	Kokouksen päättäminen	33

Osallistujat

	Jäsenet	Varajäsenet
Asikkala	Heinonen Veera	Hakala Marjut
	Kivistö Leevi	Laakso Vilho
Hartola	Fågel Jarkko	Tarhonen Jyrki
Heinola	Huvinen Kimmo	Vastamäki Jari
	Mäkilä Heikki	Kalmi Venla
	Rautkoski Mikko	Ruuth Jarmo
	Salminen Sami	Simpanen Sallamaari
Hollola	Ihalainen Tapani	Smeds Marko
	Kinnari Teemu	Jalonen Pasi
	Kurisjärvi Mari	Hakanen Heidi
	Markkola Aki	Palo Petri
	Vanhala-Selin Kristiina	Paikkala Hanna
Iitti	Leino Eira	Hoikkala Jaana
	Savelainen Atte	Ollikainen Ari
Kärkölä	Tuomaila-Lähteenmäki Anne	Udd-Kostia Jenni
Lahti	Basboga Alettin	Virrankorpi Janne
	Elomaa Ville-Veikko	Lehto Rami
	Jaatinen Satu	Kamula Markku
	Karjalainen Pasi	Uosukainen Kimi
	Komu Pekka	Halme Juha
	Korhonen Seppo	Kauko A. Niko
	Laukka Tuisku	Lientola Elisa
	Lindqvist Marko	Ruhberg Jukka
	Loponen Marjo	Arvaja Pertti
	Majaniemi Salla	Kaikkonen Jouni
	Markkanen Marju	Mäkinen Sanna
	Rautapää Teresa	Smolander Lea
	Rive Sami	Nurminen Pasi
	Ruuska Sinikka	Laakso Jetta
	Salakka Helena	Heikkinen Minna
	Virta Sanna	Lampinen Minna
Orimattila	Anttila Ari	Mölsä Jukka
	Avelin Venla	Pollari Amanda
	Päivähonka Jenni	Eiranen Sari
	Teräs Vesa	Jokinen Olli
Padasjoki	Luukko Janne	Pastila Marko
Sysmä	Lehtosalo-Lönnberg Eevakaisa	Leppänen Outi

Lisäksi läsnä

	Kari Mika	Maakuntahallituksen pj.
	Rahkonen Hannu	Maakuntahallituksen I vpj.
	Vahto Heikki	Maakuntahallituksen II vpj.
	Aalto Juha	Maakuntahallituksen jäsen

Hyytiä Kari	Maakuntahallituksen jäsen
Järvinen Mika	Maakuntahallituksen jäsen
Kinnari Sirpa	Maakuntahallituksen jäsen
Lehtosaari Veli-Pekka	Maakuntahallituksen jäsen
Lintukangas Minna	Maakuntahallituksen jäsen
Tiainen Erika	Maakuntahallituksen jäsen
Tidenberg Eeva-Maria	Maakuntahallituksen jäsen
Vaara Ulla	Maakuntahallituksen jäsen
Vainio Ulla-Kirsikka	Maakuntajohtaja
Paakkunainen Jari	Hallintojohtaja

1
Maakuntavaltuuston kokouksen avaus

Maakuntavaltuusto 30.11.2026

Maakuntavaltuuston puheenjohtaja Teemu Kinnari avaa maakuntavaltuuston kokouksen.

Päätös

2
Maakuntavaltuuston kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

Maakuntavaltuusto 30.11.2026

Hallintosäännön 65 §:n mukaan kutsu valtuuston kokoukseen on vähintään seitsemän (7) päivää ennen kokousta lähetettävä erikseen kullekin valtuutetulle, kunkin jäsenkunnan kunnanhallitukselle sekä niille, joilla on kokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus. Samassa ajassa on kokouksesta annettava yleisesti tieto kuntayhtymän verkkosivuilla. Kokouskutsussa on ilmoitettava kokouksen aika ja paikka sekä käsiteltävät asiat.

Hallintosäännön 66 §:n mukaan esityslista, joka sisältää selostuksen käsiteltävistä asioista ja ehdotukset valtuuston päätöksiksi, on lähetettävä kokouskutsun yhteydessä, jolleivät erityiset syyt ole esteenä. Hallintosäännön 68 §:n mukaan esityslista julkaistaan kuntayhtymän verkkosivuilla.

Kokouskutsu ja esityslista on toimitettu postitse sähköpostina 20.11.2026 kullekin valtuutetulle, kunkin jäsenkunnan kunnanhallitukselle sekä maakuntahallituksen jäsenille ja esittelijälle.

Lisäksi kokouksesta on ilmoitettu Päijät-Hämeen liiton ilmoitustaululla ja verkkosivulla lisäksi myös jäsenkuntien verkkosivuilla.

Esityslistan liitteenä 1 on luettelo jäsenkuntien edustajainkokouksen valitsemista maakuntavaltuuston jäsenistä ja heidän henkilökohtaisista varajäsenistään. Perussopimuksen 15 §:n mukaan maakuntavaltuuston kokouksissa on kullakin maakuntavaltuuston jäsenellä yksi ääni. Mikäli jäsen on estynyt tai poissa, siirtyy hänen äänivaltansa henkilökohtaiselle varajäsenelle.

Perussopimuksen 16 §:n mukaan maakuntavaltuusto on päätösvaltainen, kun vähintään kaksi kolmasosaa jäsenistä on saapuvilla.

Hallintosäännön 72 §:n mukaan läsnä olevat valtuutetut ja varavaltuutetut todetaan nimenhuudolla, joka toimitetaan jäsenkunnittain aakkosjärjestyksessä.

Nimenhuudon jälkeen puheenjohtaja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut sekä onko valtuusto laillisesti koolle kutsuttu ja päätösvaltainen.

Hallintosäännön 61 §:n mukaan valtuuston kokousten pöytäkirjanpitäjänä toimii ja sen muistakin sihteerintehtävistä huolehtii hallintojohtaja, ellei valtuusto toisin päätä.

Esittelijä

Puheenjohtaja

Päätösehdotus

1. Kokouksen sihteeri suorittaa nimenhuudon ja toteaa esteen ilmoittaneet valtuutetut ja läsnä olevat varavaltuutetut.

2. Puheenjohtaja toteaa, onko maakuntavaltuusto laillisesti koollekutsuttu ja päätösvaltainen.

3. Puheenjohtaja toteaa kokouksen puheenjohtajan, esittelijän sekä pöytäkirjanpitäjän. Kokouksen sihteeri toteaa läsnäolevat maakuntahallituksen jäsenet.

Päätös

Liitteet

Liite 1 Nimenhuuto- ja äänestysluettelo 30_11_2026

3
Pöytäkirjan tarkastajien valitseminen

Maakuntavaltuusto 30.11.2026

Hallintosäännön 83 §:n mukaan valtuuston pöytäkirjan tarkastaa kaksi kullakin kerralla tähän tehtävään valittua valtuutettua, jollei valtuusto jonkin asian kohdalla toisin päätä.

Hallintosäännön 86 §:n mukaan toimitettaessa enemmistövaali suljetuin lipuin, kokouksen pöytäkirjantarkastajat toimivat samalla ääntenlaskijoina ja avustavat muutenkin vaalitoimituksessa, jollei valtuusto toisin päätä.

Esittelijä Puheenjohtaja

Päätösehdotus Maakuntavaltuusto valitsee kaksi valtuutettua tarkastamaan tästä kokouksesta laadittavan pöytäkirjan.

Merkitään, että kokouksen tarkastettu pöytäkirja pidetään yleisesti nähtävillä Päijät-Hämeen liiton kotisivuilla 7.12.2026 klo 9.00 alkaen.

Päätös

4
Kokouksen työjärjestyksen hyväksyminen

Maakuntavaltuusto 30.11.2026

Hallintosäännön 75 §:n mukaan asiat esitellään valtuustolle esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei valtuusto toisin päätä.

Esittelijä Puheenjohtaja

Päätösehdotus Maakuntavaltuusto hyväksyy esityslistassa esitetyn kokouksen työjärjestykseksi.

Päätös

5
Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Maakuntavaltuusto 30.11.2026
144/00.03.00/2026

Tarkastuslautakunta 20.11.2026 § 3

Kuntalain 84 §:n mukaan kunnan luottamushenkilön ja viranhaltijan on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuksista koskee kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäseniä, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajia, kunnanjohtajaa, pormestaria ja apulaispormestaria sekä kunnanhallituksen ja lautakunnan esittelijää. Ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on valittu tehtäväänsä. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Kunnan on pidettävä sidonnaisuuksista rekisteriä yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu.

Sidonnaisuusilmoituspyynnöt lähetetiin asianosaisille lokakuun aikana.

Liite 1: Sidonnaisuusilmoitukset

Ehdotus: Tarkastuslautakunta toteaa ilmoitukset tietoonsa saatetuksi ja saattaa ilmoitukset maakuntavaltuustolle tiedoksi.

Päätös: Hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin kokouksessa tämän pykälän osalta.

_____

Esittelijä Tarkastuslautakunta

Päätösehdotus Tarkastuslautakunta saattaa ilmoitukset maakuntavaltuustolle tiedoksi.

Päätös

Maakuntahallitus § 119 16.11.2026
Maakuntavaltuusto 30.11.2026

6
Toiminta- ja taloussuunnitelma 2027-2029 ja talousarvio 2027

Maakuntahallitus 16.11.2026 § 119

Kuntalain 110, 64 §:n mukaan "Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin. "

Talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetään siitä, ovatko määrärahat ja tuloarviot sitovia netto- vai bruttomääräisinä. Netto tarkoittaa toimintakatetta.

Vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyy käyttötalousosa, tuloslaskelmaosa ja rahoitusosa.

Käyttötalousosassa valtuusto asettaa toiminnalliset tavoitteet sekä osoittaa tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot nettomääräisinä.

Tuloslaskelmaosa osoittaa, miten tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korko- ja muihin menoihin sekä poistoihin ja arvonalennuksiin.

Tuloslaskelmaosan mukaan vuoden 2027 ylijäämä on 4 031 euroa.

Rahoitusosassa osoitetaan, miten talousarvio vaikuttaa maksuvalmiuteen, kuinka paljon tarvitaan tulorahoituksen lisäksi pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin sekä miten rahoitustarve katetaan ja kuinka suuri on rahoitusjäämä ja kuinka se katetaan.

Perussopimuksen 23 §:n mukaan taloussuunnitelmaa valmisteltaessa jäsenkunnille varataan tilaisuus esityksen tekemiseen kuntayhtymän toiminnan kehittämiseksi.

Maakuntavaltuuston hyväksymässä vuosien 2026-2028 taloussuunnitelmassa on jäsenkuntien maksuosuuden arvioitu kasvavan vuoden 2027 käyttömenoihin 0 %. Nyt laadittu talousarvioesitys perustuu jäsenkuntien maksuosuuden 0 %:n kasvuun.

Talousarviossa jäsenkuntien maksuosuudet sisältyvät myyntituloihin. Maksuosuus liiton menoihin on yhteensä 2 437 384 euroa, jonka maakuntavaltuusto hyväksyy sitovasti. Lisäksi jäsenkunnilta kerätään liiton kautta maksettavat kuntaosuudet Lahden yliopistokeskuksen toiminnan rahoitukseen 100 000 euroa ja liikunta- ja kulttuurihankkeeseen 87 000 euroa.

Perussopimuksen mukaan jäsenkuntien keskinäinen maksuvelvollisuus määrätään asukaslukujen suhteessa. Laskelma maksuosuuksista on talousarvion liitteenä.

Perussopimuksen 33 §:n mukaan maksuosuus suoritetaan varainhoitovuoden aikana maakuntahallituksen määräämissä erissä ja määrääminä aikoina.

Vuosien 2028 ja 2029 jäsenkuntien maksuosuuksien kasvuksi on arvioitu 1-2 %.

Maakuntahallituksen 12.10.2026 hyväksymä luonnos vuosien 2027-2029 toiminta- ja taloussuunnitelmaksi ja vuoden 2027 talousarvioksi lähetettiin jäsenkunnille tiedoksi ja mahdollista lausuntoa varten. Lausunnot

pyydettiin 9.11.2026 mennessä. Määräaikaan mennessä lausunnon ovat antaneet Heinola, Padasjoki, Iitti, Hartola, Sysmä, Kärkölä, Hollola ja Orimattila.

Valmistelija Asian on valmistellut hallintojohtaja Jari Paakkunainen, puh. 044 371 9455.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että
- se merkitsee tiedoksi jäsenkuntien lausunnot Päijät-Hämeen liiton vuosien 2027-2029 taloussuunnitelmaluonnoksesta
- se hyväksyy Päijät-Hämeen liiton toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2027-2029 ja 0 %:n jäsenkuntien maksuosuuden kasvuun perustuvan talousarvion vuodelle 2027 liitteen mukaisena ja edellä selostusosassa esitetyin sitovuusmäärittelyin
- se antaa maakuntahallitukselle oikeuden ottaa liiton hallinnoitavaksi talousarvioon vuonna 2027 mahdollisesti käynnistyviä projekteja, joita ei ole huomioitu talousarviossa ja joiden rahoitukseen ei käytetä jäsenkuntien maksuosuuksia.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 30.11.2026
122/02.02.00/2026

Esittelijä Maakuntahallitus

Päätösehdotus Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että

- se merkitsee tiedoksi jäsenkuntien lausunnot Päijät-Hämeen liiton vuosien 2027-2029 taloussuunnitelmaluonnoksesta
- se hyväksyy Päijät-Hämeen liiton toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2027-2029 ja 0 %:n jäsenkuntien maksuosuuden kasvuun perustuvan talousarvion vuodelle 2027 liitteen mukaisena ja edellä selostusosassa esitetyin sitovuusmäärittelyin
- se antaa maakuntahallitukselle oikeuden ottaa liiton hallinnoitavaksi talousarvioon vuonna 2027 mahdollisesti käynnistyviä projekteja, joita ei ole huomioitu talousarviossa ja joiden rahoitukseen ei käytetä jäsenkuntien maksuosuuksia.

Maakuntahallitus § 119 16.11.2026
Maakuntavaltuusto 30.11.2026

Päätös

Liitteet

Liite 2 TTS 2027-2029 MKH
Liite 3 Kuntien lausunnot

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus	§ 124	16.11.2026
Maakuntavaltuusto		30.11.2026

7
Sosialidemokraattisen maakuntavaltuustoryhmän aloite

Maakuntahallitus 18.05.2026 § 55

Sosialidemokraattinen maakuntavaltuustoryhmä teki maakuntavaltuuston kokouksessa 3.12.2025 aloitteen ”Päijät-Hämeen kyber-, hybriditurvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi”. Aloite lähetettiin hallintosäännön mukaisesti maakuntahallituksen käsiteltäväksi.

” Sosialidemokraattisen maakuntavaltuustoryhmän Aloite: Päijät-Hämeen kyber-, hybriditurvallisuuden ja huoltovarmuuden vahvistaminen

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät valtuutetut, Päijät-Hämeen arjen keskeiset palvelut – kuten vesihuolto, energia, liikennejärjestelmät ja kuntien tietojärjestelmät – ovat vahvasti sidoksissa digitaalisiin järjestelmiin ja toimitusketjujen toimivuuteen. Kyberhyökkäykset, hybridivaikuttaminen ja toimitusketjujen häiriöt voivat lamauttaa nämä palvelut nopeasti. Tämän vuoksi meidän on vahvistettava koko maakunnan turvallisuutta ja huoltovarmuutta.

Maakuntaliiton tehtävä on koordinoida alueellista varautumista ja riskienhallintaa sekä tukea kriittisten palveluiden ja elinkeinoelämän turvaamista. Jotta Päijät-Häme on jatkossakin toimintakykyinen kaikissa tilanteissa, tarvitsemme selkeän ja maakunnallisesti johdetun kokonaisuuden.

Esitän, että maakuntaliitto käynnistää seuraavat toimenpiteet:
1. Ajantasainen kokonaistilannekuva
- Kootaan selkeä analyysi alueen kyber-, hybridi- ja huoltovarmuusriskien tasosta ja vaikutuksista.
2. Varautumis- ja riskienhallintasuunnitelman päivitys
- Päivitetään maakunnan suunnitelmat vastaamaan nykyisiä uhkamalleja ja kriittisen infrastruktuurin tarpeita.
3. Koulutus- ja harjoitusohjelma
- Järjestetään kuntien, kunnallisten yhtiöiden, vesihuollon, energian ja yritysten valmiuksia vahvistavia harjoituksia ja koulutuksia.
4. Tiiviimpi yhteistyö valtion ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa
- Varmistetaan yhtenäiset toimintalinjat koko alueelle ja vahvistetaan kriittisten palveluiden turvaamista.
5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus	§ 124	16.11.2026
Maakuntavaltuusto		30.11.2026

- Parannetaan yritysten kyberturvallisuutta ja toimitusketjujen häiriönsietokykyä osana alueen huoltovarmuutta.

Tavoite
Toimilla vahvistetaan Päijät-Hämeen:
• huoltovarmuutta,
• kyber- ja hybriditurvallisuutta,
• elinvoimaa ja häiriönsietokykyä.

Esitämme, että maakuntahallitus ryhtyy toimenpiteisiin tämän kokonaisuuden edistämiseksi.

Alettin Basboga
Kimmo Huvinen
Pasi Karjalainen
Pekka Komu
Eira Leino
Sinikka Ruuska
Sami Salminen
Vesa Tersä
Anne Tuomaila-Lähteenmäki
Sanna Virta”

Aloitteessa esitetyt tavoitteet ovat ajankohtaisia ja perusteltuja. Päijät-Hämeen turvallisuus-, varautumis- ja huoltovarmuustyötä kehitetään edelleen yhteistyössä PHTURVA-verkostossa kuntien, hyvinvointialueen, viranomaisten, elinkeinoelämän ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa osana kansallisen kokonaisturvallisuuden toimintamallia. Kuntien turvallisuuden ja varautumisen kehittämiseen on KUNTATURVA yhteistyöverkostona.

Päijät-Hämeen liitto osallistuu alueellisen turvallisuus- ja varautumisyhteistyön edistämiseen osana aluekehittämis- ja yhteistyötehtäväänsä. Päijät-Hämeen liitto on toimittanut tiedoksi ja toimenpiteitä varten PHTURVAn ja KUNTATURVAn yhteistyöhön valtuustoaloitteen ja omalta osaltaan katsonut, että toimenpiteitä saataisiin maakunnassa eteenpäin alla olevan mukaisesti.

1. Ajantasainen kokonaistilannekuva

Lupa- ja valvontavirasto on asettamassa viisi alueellista valmiustoimikuntaa vuoden 2026 aikana. Toimikuntien alueet perustuvat hyvinvointialueiden yhteistyöalueisiin, joita ovat Pohjois-Suomi, Länsi-

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus	§ 124	16.11.2026
Maakuntavaltuusto		30.11.2026

Suomi, Sisä-Suomi, Etelä-Suomi ja Itä-Suomi. Toimikuntien puheenjohtajina toimivat Lupa- ja valvontaviraston edustajat. Valmiustoimikuntien jäseniä ovat muun muassa alueen turvallisuusviranomaiset, hyvinvointialueet, elinvoimakeskukset sekä elinkeinoelämän ja huoltovarmuuden kannalta keskeiset toimijat. Toimikunnissa on myös kuntien edustus.
Valmiustoimikuntien tehtävänä on edistää toimijoiden yhteisen tilanneymmärryksen muodostamista turvallisuuteen vaikuttavista ilmiöistä ja tapahtumista sekä seurata alueellisen varautumisen tilaa ja kehittämistarpeita.

Päijät-Hämeen turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöverkosto PHTURVA tullaan kytkemään osaksi alueellista valmiustoimikuntarakennetta. Tavoitteena on rakentaa kokonaisvaltainen alueellinen tilanneymmärrys ja yhtenäiset toimintamallit. Tilannekuvatoiminnan kehittämisessä tavoitteena on, että tilannekuva muodostuu alueellisissa yhteistyörakenteissa monialaisessa yhteistyössä ja että toimintaa rytmitetään säännöllisesti neljä kertaa vuodessa. Suunnitelmissa on mm. kerätä kunnilta säännöllisesti tilannekuvatietoa. Näin voidaan tunnistaa nousevat riskit ja toimintaympäristön muutokset nykyistä aikaisemmin sekä kohdentaa varautumisen kehittämistoimia suunnitelmallisesti.

Tällä hetkellä maakuntatasoista kokonaiskuvaa kyber-, hybridi- ja huoltovarmuusriskien tasosta ei vielä kerätä täysin yhdenmukaisella tavalla. Asia on rakenteilla. Tilannekuvatiedon kerääminen tulee systematisoitumaan viranomaisvalmistelun myötä kuntatasolta, maakuntatasolle ja siitä suuremmille yhteistoiminta-alueille (YTA).

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen mallista ja kokonaistilannekuvasta.

2. Varautumis- ja riskienhallintasuunnitelman päivitys

Maakuntatasolla ei ole erillistä lakisääteistä varautumis- ja riskienhallintasuunnitelmaa. Maakunnallinen turvallisuussuunnitelma arjen turvallisuuden kehittämiseksi on laadittu kahdesti aiemmin, mutta se ei ole lakisääteinen asiakirja ja on vanhentunut. Varautumisvastuu poikkeaa arjen turvallisuuden kehittämisestä ja kuuluu ensisijaisesti toimivaltaisille viranomaisille ja organisaatioille. Hyvinvointialueella on lakisääteinen vastuu varautumisen yhteensovittamisesta sekä alueellisen yhteistyön tukemisesta. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategiassa vuosille 2026–2029 yhtenä keskeisenä tavoitteena on hyvinvointialueen

varautumisen ja kriisinkestävyyden vahvistaminen. Strategiassa korostuvat yhteiset toimintamallit, tietoturvaosaaminen, kriittisten toimintojen suojaaminen sekä tilannetietoisuuden kehittäminen.

Alueellisen turvallisuuden kehittämisessä tarkoituksenmukaisinta on vahvistaa olemassa olevien toimijoiden suunnitelmien yhteensovittamista, yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sen sijaan, että laadittaisiin erillinen maakunnallinen suunnitelma ilman sille säädettyä toimivaltaa tai vastuuroolia. Tehtävä on osa PHTURVAn tulevia toimenpiteitä.
Samalla seurataan valtakunnallisen varautumisjärjestelmän kehitystä sekä arvioidaan jatkokehittämistarpeita yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueen ja muiden viranomaisten kanssa.

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen varautumisen ja riskienhallinnan suunnittelusta.

3. Koulutus- ja harjoitusohjelma

PHTURVA-verkoston kautta lisätään tietoisuutta alueellisista ja valtakunnallisista turvallisuus-, varautumis- ja kyberturvallisuuskoulutuksista sekä harjoituksista.
Päijät-Häme osallistuu aktiivisesti kansallisiin valmiusharjoituksiin ja järjestää myös omia harjoituksiaan. Vuonna 2026 järjestettävän valtakunnallisen LVV26-valmiusharjoituksen pääharjoitteluvaihe toteutetaan osittain Päijät-Hämeessä 29.9.–1.10.2026.

PHTURVA-verkoston kehittämisessä harjoitustoiminnan tavoitteena on rakentaa ilmiöpohjaisia yhteisharjoituksia sekä vahvistaa eri toimijoiden yhteisiä toimintamalleja häiriötilanteissa. Verkoston tavoitteena on myös yhtenäistää toimintakortteja, yhteystietokäytäntöjä ja tilannekuvatoimintaa eri häiriö- ja kriisitilanteissa.
Päijät-Hämeessä on käynnissä yhteisöllistä varautumista vahvistavaa kehittämistoimintaa kylille koko maakuntaan ja hanke Hollolassa. Päijänne-Leader ry:n toteuttamassa hankkeessa ”Yhdessä turvallisuuden ja osallisuuden edistämiseksi” vahvistetaan kylien, yhteisöjen ja kuntien valmiuksia osana kokonaisturvallisuutta. Hankkeessa toteutetaan muun muassa turvallisuuskoulutuksia, kyläturvallisuussuunnitelmia, harjoituksia sekä yhteisöjen varautumismalleja.
Koulutus- ja harjoitustoimintaa voidaan kehittää tehokkaimmin hyödyntämällä olemassa olevia alueellisia ja valtakunnallisia verkostoja sekä vahvistamalla toimijoiden välistä yhteistyötä.

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus	§ 124	16.11.2026
Maakuntavaltuusto		30.11.2026

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen koulutuksesta ja harjoittelusta.

4. Tiiviimpi yhteistyö valtion ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa

Päijät-Hämeen hyvinvointialue, turvallisuusviranomaiset, kunnat ja muut keskeiset toimijat tekevät jatkuvaa yhteistyötä valtionhallinnon sekä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa. Yhteistyö perustuu lainsäädäntöön, viranomaisten tehtäviin sekä tarpeeseen yhteensovittaa alueellista varautumista ja kriittisten palveluiden turvaamista. PHTURVAssa varautuminen nähdään laajana kokonaisturvallisuuden tehtävänä, jossa kriittisten palveluiden toimivuus varmistetaan yhteistyössä muiden toimijoiden ja viranomaisten kanssa.

Alueellisten valmiustoimikuntien käynnistyminen vahvistaa jatkossa myös valtionhallinnon, kuntien, hyvinvointialueiden ja huoltovarmuustoimijoiden välistä yhteistyötä sekä yhteistä tilannekuvaa. PHTURVA-yhteistyöverkosto toimii osaltaan maakunnallisena yhteistyörakenteena, jonka kautta voidaan tukea yhteisiä toimintamalleja ja tiedonvaihtoa. Yhteistyötä kehitetään edelleen osana kansallisen kokonaisturvallisuuden toimintamallia.

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen valtion ja Huoltovarmuuskeskuksen kanssa tehtävästä yhteistyöstä.

5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa

Kyberturvallisuuden ja huoltovarmuuden kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä myös alueen yritysten kanssa. PHTURVA-verkoston kehittämisessä elinkeinoelämä tunnistetaan keskeiseksi osaksi maakunnallista turvallisuus- ja varautumisyhteistyötä. Verkoston jäsenistöön kuuluvat viranomaiset, kunnat, järjestöt, elinkeinoelämän toimijat ja muut alueelliset yhteistyötahot. PHTURVA:n tavoitteisiin kuuluu asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen resilienssin vahvistaminen sekä yhteistyön laajentaminen korkeakouluihin, yrityksiin ja järjestöihin. Lahden softaklusterin yhteydessä on käynnistetty valmistelu ryhmän perustamiseksi arvioimaan Päijät-Hämeen kyberturvallisuuden tilannekuvaa ja kehittämistarpeita. Kyselyn kohderyhmiä ja rakenteita on jo mietitty alkuun. Asia etenee yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. PHTURVA-verkosto toimii jatkossa myös yritysyhteistyön ja alueellisen kyberturvallisuuden kehittämisen fasilitoijana.

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus	§ 124	16.11.2026
Maakuntavaltuusto		30.11.2026

Saamme joulukuun valtuuston kokoukseen ajantasaisemman kuvauksen alueen kyberturvallisuudesta elinkeinoelämän ja toimitusketjujen osalta.

Valmistelija — Asian on valmistellut kuntayhteistyöpäällikkö Säde Tahvanainen, puh. 044 077 3431.

Esittelijä — Vt. maakuntajohtaja Juha Hertsi

Päätösehdotus — Maakuntahallitus päättää esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin Sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty.

Päätös — Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 16.06.2026 § 14

Esittelijä — Maakuntahallitus

Päätösehdotus — Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty.

Päätös — Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntahallitus 16.11.2026 § 124

1. Ajantasainen kokonaistilannekuva
Alueellisen varautumisen valtakunnallinen rakenne on uudistumassa. Lupa- ja valvontaviraston johdolla muodostettava alueellinen valmiustoimikuntarakenne vahvistaa yhteisen tilanneymmärryksen muodostamista, varautumisen tilan seurantaa ja alueellisten kehittämistarpeiden tunnistamista. Päijät-Hämeen turvallisuuden ja varautumisen yhteistyöverkosto PHTURVA kytkeytyy osaksi tätä kokonaisuutta.

Valtakunnallisessa valmistelussa työskentelyä on tarkoitus rytmittää neljännesvuosittain. Maakunnissa tuotettua ennakointi- ja

varautumistietoa käsitellään alueellisissa yhteistyörakenteissa ja välitetään edelleen valtakunnalliseen käsittelyyn. Vastaavasti valtakunnallinen ohjaus ja varautumisen tarpeet välittyvät alueelliselle ja maakunnalliselle tasolle. Päijät-Hämeessä yhteistä tilanneymmärrystä kehitetään osana PHTURVA:n toimintaa. Sen perustana ovat toimintaympäristön ennakointi, alueellinen riskiarvio, varautumisen ja valmiuden tilan seuranta sekä eri toimijoiden havainnot. Tavoitteena on tunnistaa toimintaympäristön muutokset ja nousevat riskit nykyistä systemaattisemmin sekä hyödyntää tietoa varautumisen suunnittelussa, yhteisten toimintamallien kehittämisessä ja harjoittelussa.

2. Varautumis- ja riskienhallintasuunnittelu
Maakuntatasolla ei ole erillistä lakisääteistä varautumis- ja riskienhallintasuunnitelmaa. Varautumisesta vastaavat toimivaltaiset viranomaiset ja muut organisaatiot omien tehtäviensä mukaisesti. Maakunnallisessa yhteistyössä tarkoituksenmukaista on vahvistaa suunnitelmien yhteensopivuutta, tiedonvaihtoa ja yhteisiä toimintamalleja sen sijaan, että laadittaisiin erillinen maakunnallinen suunnitelma ilman sille säädettyä toimivaltaa.

Alueellisen riskiarvion merkitys osana alueellisen varautumisen kokonaisuutta korostuu. Riskiarvion päivitystyö ajoittuu vuoteen 2027. Riskiarvio muodostaa yhdessä toimintaympäristön ennakoinnin sekä varautumisen ja valmiuden tilan seurannan kanssa perustan yhteiselle tilanneymmärrykselle ja varautumistyön suunnittelulle. Tavoitteena on, että tunnistetut riskit ohjaavat nykyistä systemaattisemmin varautumistoimenpiteitä, yhteisten toimintamallien kehittämistä ja harjoittelua.

3. Koulutus ja harjoittelu
PHTURVA:n kautta vahvistetaan toimijoiden yhteistä varautumisosaamista sekä välitetään tietoa alueellisista ja valtakunnallisista turvallisuuden, varautumisen ja kyberturvallisuuden koulutuksista, harjoituksista ja asiantuntija-aineistoista.

Harjoittelun tavoitteena on kehittää eri toimijoiden yhteensopivia toimintamalleja häiriötilanteisiin. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa tilannekuvan, tiedonkulun, viestinnän, yhteystietokäytäntöjen sekä organisaatioiden välisten rajapintojen testaamista ja kehittämistä. Yhtenä maakunnallisen yhteistyön keskeisenä kehittämiskohteena on evakuointiin liittyvä yhteistoiminta. Evakuointi edellyttää pelastustoimen, hyvinvointialueen, kuntien ja muiden toimijoiden suunnitelmien, resurssien ja toimintamallien yhteensovittamista. Vastaanoton lisäksi on

tarpeen huomioida palvelutarpeet, erityisryhmät sekä väestön pidempiaikaisen asettumisen ja arjen jatkuvuuden kysymykset. Harjoituksista ja toteutuneista häiriötilanteista saatavaa tietoa hyödynnetään varautumisen jatkuvassa kehittämisessä.

4. Yhteistyö valtion ja huoltovarmuustoimijoiden kanssa
Päijät-Hämeen hyvinvointialue, kunnat, turvallisuusviranomaiset ja muut varautumisen kannalta keskeiset toimijat tekevät yhteistyötä valtionhallinnon ja huoltovarmuustoimijoiden kanssa omien tehtäviensä mukaisesti. PHTURVA tukee tätä yhteistyötä maakunnallisena yhteensovittavana rakenteena.

Alueellisten valmiustoimikuntien ja muun valtakunnallisen varautumisrakenteen kehittyminen vahvistaa jatkossa maakunnallisen, alueellisen ja valtakunnallisen varautumisen välistä yhteyttä. Tavoitteena on kaksisuuntainen toimintamalli, jossa valtakunnallinen ohjaus ja varautumisen tarpeet välittyvät maakunnalliseen työhön ja maakunnassa muodostuva ennakointi-, riski- ja varautumistieto tukee puolestaan alueellista ja valtakunnallista tilanneymmärrystä.
PHTURVA:n toimintaa ja vuosikelloa sovitetaan tämän rakenteen kehittymiseen.

5. Yhteistyö elinkeinoelämän kanssa
Elinkeinoelämä on keskeinen osa maakunnan varautumista, huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä. PHTURVA:n tavoitteena on vahvistaa yritysten ja muiden alueen toimijoiden osallistumista maakunnalliseen turvallisuus- ja varautumisyhteistyöhön.
Elinkeinoelämän varautumisen yhteistyöryhmän toiminta kytketään osaksi PHTURVA:n alatyöryhmärakennetta. Yhteistyön kautta voidaan käsitellä muun muassa yritysten jatkuvuudenhallintaa, kriittisiä palvelu- ja toimitusketjuja, toimijoiden keskinäisriippuvuuksia sekä huoltovarmuuteen liittyviä kysymyksiä.
Kyberturvallisuuteen liittyvää osaamista vahvistetaan osana verkostoyhteistyötä hyödyntämällä valtakunnallista asiantuntijatietoa, koulutuksia, webinaareja ja tilannekatsauksia.

Päijät-Hämeen elinkeinoelämän kyberturvallisuuden ja häiriönsietokyvyn arvioinnissa on hyödynnetty kahta tuoretta tutkimusta: Huoltovarmuuskeskuksen Kyberkypsyys toimialoilla 2025 -selvitystä sekä LAB-ammattikorkeakoulun vuonna 2026 julkaisemaa paikallistutkimusta Tietoturva ja dataekosysteemit Päijät-Hämeen pk-yrityksissä. Tutkimukset tarjoavat toisiaan täydentävää tietoa. Keskeiset riskit liittyvät erityisesti teollisuuden tuotantoautomaatioon, toimitusketjuihin sekä pk-yritysten

Maakuntahallitus	§ 55	18.05.2026
Maakuntavaltuusto	§ 14	16.06.2026
Maakuntahallitus	§ 124	16.11.2026
Maakuntavaltuusto		30.11.2026

jatkuvuudenhallintaan ja riippuvuuteen ulkoisista IT-palveluista. Haavoittuvuudet korostuvat maakunnan vahvoilla toimialoilla, kuten kone-, metalli-, puu-, muovi- ja elintarviketeollisuudessa, mutta nyt havaittuna myös palvelualoilla, kuten päivittäistavaran kaupassa. Yritysten kyberturvallisuudessa tulisi siirtyä yksittäisistä suojausratkaisuista järjestelmälliseen riskienhallintaan, jatkuvuussuunnitteluun ja häiriöistä palautumisen harjoitteluun.
Tarvetta on kehittää kyberturvallisuuden kokonaisuutta yhdessä yritysten, LAB-ammattikorkeakoulun, LUT-yliopiston, elinkeinokehittäjien ja turvallisuustoimijoiden kanssa. Tavoitteena on, että Päijät-Hämeen yritykset kykenevät jatkamaan tuotantoaan ja turvaamaan toimituksensa myös vakavissa kyber- ja muissa häiriötilanteissa.

Valmistelija — Asian ovat valmistellut kuntayhteistyöpäällikkö Säde Tahvanainen, puh. 044 077 3431, ja kehittämisjohtaja Juha Hertsi, puh 044 371 9442.

Esittelijä — Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus — Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty ja toteaa, että aloite on käsitelty loppuun.

Päätös — Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 30.11.2026
69/00.02.00/2026

Esittelijä — Maakuntahallitus

Päätösehdotus — Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin sosialidemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty ja toteaa, että aloite on käsitelty loppuun.

Päätös

Maakuntahallitus § 125 16.11.2026
Maakuntavaltuusto 30.11.2026

8
Keskustan ja kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite "Maankäytön vaikutusten ennakkovertailu Päijät-Hämeen maakunnan alueella teollisessa murroksessa"

Maakuntahallitus 16.11.2026 § 125

Maakuntavaltuustoaloitteessa esitetään, että Päijät-Hämeessä laadittaisiin vertailu eri teollisuudenalojen ja yritystyyppien vaikutuksista suhteessa maankäyttöön, työllisyyteen, aluetalouteen, infrastruktuuriin ja muihin alueellisiin vaikutuksiin. Aloitteessa esitetään erityisesti suurten teollisuus- ja työpaikka-alueiden käyttöön liittyvien vaikutusten ennakollista tarkastelua ilman, että mitään toimialoja tai yrityksiä on tarkoitus sulkea pois alueelta.

Valtuustoaloite nostaa esiin ajankohtaisia kysymyksiä teollisen murroksen vaikutuksista ja eri toimintojen maankäytöllisistä tarpeista. Aloitteeseen vastataan käynnissä olevan Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 valmistelun ja siinä esitettyjen ratkaisujen pohjalta, huomioiden myös maakuntastrategian 2050+ tavoitteet, mm. Tilaa luonnolle, luovuudelle ja puhtaalle tuotannolle. Maakunnan tavoitteena on monipuolinen investointirakenne, joka tukeutuu alueen yritystoimintaan ja osaamiseen.

Maakuntastrategian yhteydessä tehty skenaariotyö nostaa Päijät-Hämeen tulevaisuuden osaamistarpeiksi teollisuuden ja logistiikan tehtävät sekä tekoälyn hyödyntämisen teollisuudessa ja muilla aloilla. Lahden alueen koulutustarjonta tukee maakunnan kasvualoja, erityisesti kiertotalous-, rakennus-, elintarvike- ja teknologiateollisuutta sekä ruoantuotantoa.

Kaavatyössä on tarkasteltu aloitteessa esiin nostettuja kysymyksiä erityisesti teollisuus- ja työpaikka-alueiden sijoittumisen, infrastruktuurin riittävyyden ja maankäytön vaikutusten näkökulmista. Vastine painottuu siten maakunnalliseen alueidenkäyttöön ja maakuntakaavan yleispiirteiseen suunnittelutasoon.

Elinkeinojen osalta maakuntakaavan tehtävänä on turvata riittävä ja monipuolinen aluevaranto tulevaisuuden investointien tarpeisiin. Maakuntakaavassa ei rajata pois yksittäisiä toimialoja tai yritystyyppejä, vaan osoitetaan alueita, joille tietyntyyppiset toiminnot soveltuvat alueidenkäytöllisten ominaisuuksiensa perusteella. Erityisesti teollisuuden sijoittumisen kannalta keskeisiä ominaisuuksia ovat muun muassa hyvä liikenteellinen saavutettavuus, riittävä sähköverkon ja muun teknisen infrastruktuurin kapasiteetti, riittävä etäisyys häiriintyviin toimintoihin,

pohjavesi- ja muiden ympäristöarvojen huomioon ottaminen sekä mahdollisuus alueiden pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2060 valmistelussa on laadittu teollisuus- ja työpaikka-alueiden inventointi (liite), jossa on tunnistettu maakunnan merkittävimmät nykyiset ja tulevaisuudessa kehitettävät elinkeinoalueet. Kaavan laatimisen aikana voimakkaasti kasvanut palvelinkeskushankkeiden määrä on tuonut tarpeen ohjata myös niiden sijoittumista ja suunnittelua. Kaavaan valmisteltu yleismääräys ohjaa palvelinkeskuksia ensisijaisesti maakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueille, joilla energia- ja tietoliikenneverkkoyhteydet voidaan järjestää tarkoituksenmukaisesti. Määräys edistää energiatehokkuutta ja edellyttää hukkalämmön talteenoton ja hyödyntämisen selvittämistä osana alueellista energiajärjestelmää. Hankkeissa on huomioitava vaikutukset sähkönsiirtoverkkoon, yhdyskuntarakenteeseen, ympäristöön ja muuhun alueidenkäyttöön.

Aloitteen tavoitteisiin vastataan osana maakuntakaavan 2060 vaikutusten arviointia vertailemalla teollisuus- ja työpaikka-alueiden kahta kärjistettyä skenaariota. Skenaariot eivät kuvaa todennäköistä kehitystä, vaan havainnollistavat erilaisten maankäytöllisten painotusten vaikutuksia. Tarkastelu käsittelee maankäyttöä, infrastruktuuria, työllisyyttä ja muita alueellisia vaikutuksia laadullisesti.

Tarkasteltavat skenaariot ovat:

- teollisuus- ja työpaikka-alueiden toteutuminen pääosin palvelinkeskuksina
- teollisuus- ja työpaikka-alueiden toteutuminen pääosin valmistavana teollisuutena, tuotannollisena toimintana ja muina työpaikkatoimintoina

Tarkastelussa havainnollistetaan edellä kuvattujen vaihtoehtojen vaikutuksia ja keskeisiä eroja erityisesti sähkönkulutuksen, sähköverkon kapasiteetin riittävyyden, työpaikkojen määrän, ympäristövaikutusten, omistuspohjan ja verotulojen näkökulmista. Arviointi tehdään laadullisesti maakuntakaavan yleispiirteisellä suunnittelutasolla. Kyse ei ole kattavasta eri teollisuudenalojen ja yritystyyppien aluetaloudellisesta vertailusta, sillä inventointi ei sisällä siihen tarvittavia toimiala- tai hankekohtaisia kulutus-, työllisyys-, omistus-, vero- tai päästötietoja. Vertailu havainnollistaa siten vaikutusten luonnetta ja tuo esiin tarkempia arviointitarpeita, mutta ei osoita vaikutusten tarkkaa määrää.

Skenaariovertailu inventoinnin perusteella

Maakuntakaavaehdotuksessa on 69 teollisuus- ja työpaikka-aluetta, joiden yhteispinta-ala on 8 952 hehtaaria. Tästä on toteutunut 3 059 hehtaaria ja

toteutumatta 5 893 hehtaaria eli 66 prosenttia. Toteutumattomasta aluevarannosta tarkastellaan kahta vaihtoehtoista toteutumispolkua. Jo rakennettu pinta-ala kuvaa olemassa olevaa elinkeinorakennetta. Yli 100 hehtaaria toteutumatonta pinta-alaa sisältäviä alueita on 14.

Skenaario 1, Aluevaranto toteutuu painottuneesti palvelinkeskuksina
Tässä skenaariossa palvelinkeskusten sijoittumismahdollisuudet kohdistuvat ensisijaisesti laajoille, vielä toteutumattomille tai vain osittain toteutuneille alueille. Inventoinnin mukaan suurimmat toteutumattomat aluekokonaisuudet sijaitsevat erityisesti Lahdessa, Hollolassa, Orimattilassa ja Heinolassa. Näissä kunnissa toteutumatonta pinta-alaa on yhteensä noin 5 090 hehtaaria. Lahdessa toteutumatonta aluetta on 1 831 hehtaaria, Hollolassa 1 435 hehtaaria, Heinolassa 927 hehtaaria ja Orimattilassa 897 hehtaaria. Inventoinnissa yksittäisistä alueista eniten toteutumatonta pinta-alaa on Jokimaa–Syväojalla, noin 480 hehtaaria, Orimattilan Tuuliharjassa noin 470 hehtaaria ja Hollolan Miekkiössä noin 420 hehtaaria. Myös Lahden Pysäkillä, Heinolan Lusissa ja Lahden Pippossa toteutumatonta pinta-alaa on yli 280 hehtaaria.

Palvelinkeskuspainotteisessa toteutumisessa alueiden väliset erot korostuvat erityisesti sähköverkon läheisyyden, aluekokonaisuuden koon, asutuksen määrän ja ympäristöllisten reunaehtojen perusteella. Inventointi osoittaa sähköverkon ja sähköasemien etäisyyden, mutta ei verkon vapaata kapasiteettia tai teknistä liityntämahdollisuutta. Siksi inventoinnin perusteella ei voida päätellä, että kaikki voimajohdon tai sähköaseman lähellä sijaitsevat alueet soveltuisivat palvelinkeskuksille.

Skenaariossa laajojen alueiden käyttöönotto voisi painottua muutamiin suuriin aluekokonaisuuksiin. Samalla muu teollisuus- ja työpaikkarakentaminen tukeutuisi jäljelle jäävään aluevarantoon sekä jo osittain toteutuneiden alueiden täydentämiseen. Inventointi ei kuitenkaan osoita, kuinka suuren osan yksittäisestä alueesta palvelinkeskus voisi käyttää, joten pinta-alan tosiasiallista sitoutumista ei voida laskea aineiston perusteella.

Skenaario 2, Aluevaranto toteutuu painottuneesti valmistavana teollisuutena ja muina työpaikkatoimintoina
Tässä skenaariossa aluevaranto toteutuisi useampien ja keskenään erilaisten teollisuus-, tuotanto-, logistiikka- ja työpaikkatoimintojen kautta. Toteutuminen voisi jakautua palvelinkeskusskenaariota laajemmin maakunnan 69 alueelle sekä nykyisten alueiden laajennuksiin ja täydentämiseen. Inventointiin sisältyy 32 teollisuusaluetta ja 37 työpaikka-aluetta.

Alueiden toteutumisaste vaihtelee. Osa on jo pitkälti rakennettu, kun taas osa on kokonaan tai lähes kokonaan toteutumatta. Inventoinnin mukaan suurikaan pinta-ala ei tarkoita, että alue olisi heti yritysten käytettävissä. Skenaarion toteuttamisedellytykset riippuvat aluekohtaisesti tarkemman kaavoituksen valmiudesta ja maanomistuksesta.

Valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen sijoittuminen voisi hyödyntää sekä laajoja uusia alueita että nykyiseen yritys- ja yhdyskuntarakenteeseen liittyviä pienempiä alueita. Inventoinnin perusteella ei kuitenkaan voida arvioida toimintojen tarkempia työpaikkamääriä tai aluetaloudellisia vaikutuksia.

Teollisuuden pitkään jatkunut rakennemuutos muodostaa taustan myös tämän skenaarion tarkastelulle. Päijät-Hämeen teollisuuden työpaikkojen määrä väheni vuosina 2000–2023 noin 9 570 työpaikalla eli 41,5 prosenttia. Teollisuuden rakennemuutokseen liittyvät toimialojen ja tuotannon sijoittumisen muutokset, teknologinen kehitys ja automaatio sekä valmistuksen siirtyminen edullisemman kustannustason maihin. Näiden tekijöiden osuutta Päijät-Hämeen työpaikkamäärän vähenemiseen ei kuitenkaan ole tässä tarkastelussa eritelty.

Vertailukriteeri	**Palvelinkeskuspainotteinen skenaario**	**Valmistavaan teollisuuteen ja muihin työpaikkatoimintoihin painottuva skenaario**
Sähkönkulutus	Sähkönkulutus voi olla erittäin suurta ja keskittyä harvoihin suuriin kohteisiin.	Sähkönkulutuksen määrä ja profiili vaihtelevat toimialoittain ja voivat jakautua useammille alueille.
Työpaikkojen määrä	Rakentamisvaihe voi synnyttää merkittävästi määräaikaisia työpaikkoja, mutta pysyvien työpaikkojen määrä voi jäädä verrattain pieneksi.	Toimintojen monipuolisuus mahdollistaa erilaisia ja eri osaamistasoja edellyttäviä työpaikkoja. Työpaikkojen määrä valmistavan teollisuuden osalta voi jäädä pieneksi automaation vuoksi.
Ympäristövaikutukset	Keskeisiä arvioitavia kysymyksiä ovat suuri energiantarve, rakentamisen ja maankäytön vaikutukset, varavoiman päästöt, melu, veden käyttö sekä hukkalämmön	Yleisimmin valmistavan teollisuuden vaikutukset liittyvät liikenteeseen, päästöihin, meluun, veden ja materiaalien käyttöön sekä maaperä- ja pohjavesivaikutuksiin.

	hyödyntämismahdollisuudet. Liikennevaikutukset painottuvat rakentamisvaiheeseen, kun taas käytönaikainen liikenne on yleensä vähäisempää.	Työpaikka-alueiden ympäristövaikutukset ovat yleensä teollisuusalueita vähäisempiä ja liittyvät usein työmatkaliikenteeseen sekä joukkoliikenteen järjestämismahdollisuuksiin.
Omistuspohja	Suomen suurimmat toteutuneet ja julkistetut palvelinkeskusinvestoinnit ovat tähän asti olleet ulkomaisten kansainvälisten teknologiayhtiöiden ja palvelinkeskusoperaattorien hankkeita. Hankeyhtiö voi silti olla Suomeen rekisteröity.	Omistuspohja on hajautuneempi. Joukossa on kotimaisia perhe- ja pk-yrityksiä, suomalaisia konserneja, pörssiyhtiöitä ja ulkomaisessa omistuksessa olevia yrityksiä. Yhtä toimialaa koskevaa omistusmallia ei ole.
Verotulojen muodostuminen	Kunnan verotuotto muodostuu kiinteistöverosta ja pysyvien työntekijöiden kunnallisverosta. Yhteisöveroa syntyy vain yrityksen verotettavasta tuloksesta. Kunta voi saada yhteisöverotuloa kunnassa sijaitsevan toimipaikan perusteella, vaikka yhtiön kotipaikka on muualla. Jos yrityksellä on toimipaikkoja useassa kunnassa, kuntien välisessä jaossa painottuvat niiden henkilöstömäärät. Palvelinkeskuksen sijainti kunnassa ei siten yksin ratkaise kunnan saaman yhteisöverotulon määrää. Palvelinkeskusten ylemmän veroluokan sähkövero on valtion verotuloa.	Työpaikkavaltaisemmassa toiminnassa kunnallisveron merkitys voi olla suurempi. Lisäksi kunnalle voi kertyä kiinteistöveroa ja osuus yhteisöverosta. Tuotto riippuu kuitenkin työpaikkojen määrästä, työntekijöiden asuinkunnista, yrityksen kannattavuudesta, investointien poistoista ja konsernirakenteesta.
Vaikutusten kohdentuminen	Sähkö- ja ympäristövaikutukset sekä kiinteistöverohyöty voivat keskittyä muutamille laajoille alueille, kun taas sähkövero kertyy valtiolle.	Vaikutukset ja verotulopohja voivat jakautua useammille alueille ja muodostua useammasta verolajista

		toimintojen ominaisuuksien mukaan.

Arvioinnin epävarmuudet
Skenaariovertailu havainnollistaa maakuntakaavan teollisuus- ja työpaikka-alueiden erilaisten maankäyttömahdollisuuksien vaikutuksia kahden kärjistetyn vaihtoehdon avulla. Kumpikaan skenaario ei sellaisenaan kuvaa todennäköistä kehitystä, eikä vertailun tarkoituksena ole asettaa vaihtoehtoja paremmuusjärjestykseen maakunnan kannalta.

Vertailun laadulliset vaikutuskuvaukset eivät ole teollisuus- ja työpaikka-alueiden inventoinnista laskettuja tuloksia. Inventointi toimii alueellisena lähtöaineistona osoittaen alueiden sijainnin, laajuuden ja eräitä alueellisia reunaehtoja, mutta ei sisällä tietoja sähkönkulutuksesta, sähköverkon vapaasta kapasiteetista, työpaikkamääristä, omistuspohjasta, verokertymästä tai hankekohtaisista ympäristövaikutuksista. Numeerinen vertailu edellyttäisi inventoinnin ulkopuolisia toimiala- ja hankekohtaisia lähtötietoja.

Palvelinkeskusten sijoittuminen inventoitujen ja maakuntakaavassa osoitettavien teollisuus- ja työpaikka-alueiden ulkopuolelle muodostaa erillisen epävarmuuden. Osa hankkeista voi suuntautua maakuntakaavan niin sanotuille valkoisille alueille, joille ei ole osoitettu aluevarausmerkintää. Näihin voi sisältyä myös nykyisin ruoantuotannossa olevia peltoja. Inventoinnin perusteella ei voida arvioida tällaisen sijoittumisen laajuutta tai todennäköisyyttä. Jos hankkeita sijoittuu pelloille, arvioitaviksi tulevat viljelyalan väheneminen ja vaikutukset ruoantuotannon edellytyksiin.

Palvelinkeskushankkeen laajuus ja vaikutukset ovat lähtökohtana arvioitaessa sen merkittävyyttä ja maakuntakaavan ohjaustarvetta. Maakuntakaavan tehtävänä on ratkaista valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät alueidenkäyttökysymykset uudistettavan alueidenkäyttölain mukaan. Hankkeiden vertailua vaikeuttaa epävarmuus siitä, millä perusteilla palvelinkeskusten merkittävyyden taso määritellään suunnitteluohjauksessa ja oikeuskäytännössä. Vaalan suunnitteilla oleva Googlen palvelinkeskushanke on tuore ja hyvä esimerkki siitä, miten runsaasti sähköä käyttävä, laajan pinta-alan edellyttävä ja merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttava toiminto voi sijoittua maakuntakaavan valkoiselle alueelle ja jäädä maankäytön osalta kuntakaavoituksen ohjauksen varaan.

Hankkeiden sijoittumista voidaan ratkaista myös rakentamislain 43 a §:n mukaisella puhtaan siirtymän sijoittamisluvalla. Lain edellytykset täyttävän teollisuushankkeen sijoittuminen voidaan tällöin ratkaista myös ilman asema- tai yleiskaavaa. Menettely koskee myös palvelinkeskuksia, joiden tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään. Hankekohtainen lupaharkinta toimii siten vaihtoehtona tavanomaiselle kuntakaavoitukselle. Maakunnallisen tarkastelun kannalta olennaista on tunnistaa myös yksittäistä hanketta laajemmat vaikutukset aluerakenteeseen ja infrastruktuurin riittävyyteen sekä useiden hankkeiden yhteisvaikutukset.

Palvelinkeskushankkeiden toteuttamisedellytyksiin vaikuttaa myös valmisteilla oleva sähkömarkkinalain muutos, joka koskee sähköverkkoon liittämisen etusijamenettelyä. Lakiluonnoksessa suurten palvelinkeskusten asema liityntäkapasiteetin jaossa on muita sähkönkäyttökohteita heikompi tilanteissa, joissa verkkokapasiteettia on niukasti. Muutoksen sisältö ja voimaantulo ovat vielä valmistelussa. Aluevarausten toteutumista arvioitaessa on siten otettava huomioon verkkoinvestointien lisäksi liityntäkapasiteetin jakamista koskevan sääntelyn kehitys.

Johtopäätökset
Skenaarioiden keskeinen ero liittyy toimintojen ja niiden vaikutusten keskittymiseen tai jakautumiseen. Palvelinkeskuspainotteisessa vaihtoehdossa erittäin suuri sähkön- ja tehontarve voi keskittyä muutamiin kohteisiin, kun taas valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen tarpeet ja vaikutukset vaihtelevat toimialoittain ja voivat jakautua useammille alueille. Eroja tarkastellaan erityisesti sähkönkulutuksen ja sähköverkon kapasiteetin riittävyyden, työpaikkojen määrän ja luonteen sekä ympäristövaikutusten näkökulmista.

Teollisuuden työpaikkamäärän voimakas väheneminen 2000-luvulla korostaa uusien teollisten investointien työllisyysvaikutusten merkitystä. Rakennemuutos voi kuitenkin myös monipuolistaa elinkeinorakennetta. Lisäarvoa tuottavien palvelujen ja palvelualojen kasvu voi toiminnan luonteesta riippuen vahvistaa työllisyyttä ilman vastaavaa uusien maa-alueiden tarvetta ja vähentää ympäristökuormitusta. Palvelinkeskusten työllisyysvaikutusten arvioinnissa on erotettava rakentamisvaiheen työpaikat pysyvän toiminnan työpaikoista, kun taas valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen työpaikkavaikutukset vaihtelevat toimialoittain.

Ympäristövaikutusten luonne vaihtelee toimintojen mukaan, ja niiden merkittävyys täsmentyy tarkemmassa suunnittelussa. Palvelinkeskuksissa korostuvat energiantarve, rakentamisen ja maankäytön vaikutukset, varavoima, melu, veden käyttö ja hukkalämmön hyödyntäminen.

Valmistavassa teollisuudessa vaikutukset ovat toimialakohtaisempia ja voivat liittyä lisäksi kuljetuksiin, päästöihin, materiaalivirtoihin sekä maaperä- ja pohjavesivaikutuksiin.

Omistuspohjasta tai toimialasta ei voida yksin päätellä Suomeen tai sijaintikuntaan jääviä verotuloja. Hankekohtainen vertailu edellyttää tietoja Suomessa syntyvästä verotettavasta tuloksesta, investointien poistoista, rahoitus- ja konsernirakenteesta, toimipaikkojen sijainnista ja henkilöstömääristä, työntekijöiden asuinkunnista sekä kiinteistöjen verotusarvosta. Kunnalle kertyvät kiinteistö-, kunnallis- ja yhteisöverot on lisäksi erotettava valtiolle kertyvästä sähköverosta.

Kantaverkon vahvistuminen parantaa Päijät-Hämeen edellytyksiä vastaanottaa palvelinkeskuksia ja muita sähköä käyttäviä teollisia investointeja sähköasemien ja siirtoyhteyksien läheisyyteen. Fingridin Lakeuslinjan Alajärvi–Hikiä-osuuden arvioidaan valmistuvan vuonna 2028. Suunnitteilla oleva Harjulinja ja sen jatko Kouvolaan vahvistavat toteutuessaan pohjois–eteläsuuntaista sähkönsiirtoa. Päijät-Hämeen kannalta keskeinen on myös YVA-menettelyssä oleva Koria–Orimattila-yhteys, jota suunnitellaan 400 + 110 kilovoltin voimajohtona. Hikiän ja Orimattilan Pennalan välinen vanha 110 kilovoltin johto on jo korvattu 400 + 110 kilovoltin yhteisrakenteisella voimajohdolla.

Palvelinkeskushankkeet ovat nousseet näkyvästi esiin Päijät-Hämeen viimeaikaisessa investointikehityksessä, mutta niiden rinnalla on myös merkittäviä valmistavan teollisuuden investointeja, kuten Fazerin Lahteen rakentuva suklaatehdas. Julkistetut suurhankkeet eivät anna kattavaa kuvaa eri toimialojen investointien kokonaismääristä. Aluevarantoa on siksi tarpeen turvata monipuolisesti teollisuudelle ja muille työpaikkatoiminnoille soveltuvilta alueilta.

Maakuntakaavan tehtävänä on turvata palvelinkeskusten, valmistavan teollisuuden ja muiden työpaikkatoimintojen alueidenkäytölliset edellytykset sekä sovittaa ne yhteen muun maankäytön kanssa, ei asettaa palvelinkeskuksia ja valmistavaa teollisuutta keskinäiseen etusijajärjestykseen. Kunnat määrittävät elinkeinopoliittiset painotuksensa ja ohjaavat alueiden toteutumista maapolitiikalla, omistamiensa tonttien luovutuksella sekä kaavoitus- ja lupamenettelyllä. Hankekohtaisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa on otettava huomioon maakuntakaavan ohjausvaikutus.

Ennen tontin varaamista kunnan on hyvä selvittää palvelinkeskushankkeen taustatoimijat, toiminnan sisältö, sähkön saatavuus, tontin soveltuvuus koko hankkeelle sekä kaavoituksen ja luvituksen edellytykset. Arvioinnissa tarkastellaan kunnan investointitarpeita ja tuloja, paikallisia työpaikka- ja

elinvoimavaikutuksia, hankkeen muita vaikutuksia ja niiden hallintaa sekä tontin varaus- ja luovutusehtoja ja rakentajien majoitusta.

Palvelinkeskukset voivat muodostaa muun yritystoiminnan kanssa teollisia ekosysteemejä, joissa hyödynnetään yhteisiä energiaratkaisuja ja palveluja. Hukkalämpöä voidaan hyödyntää esimerkiksi kasvihuonetuotannossa sekä kuivaus- ja tuotantoprosesseissa. Kuntien tulisi kannustaa palvelinkeskustoimijoita etsimään lämmön hyödyntäjiä jo suunnitteluvaiheessa. Kunta voi selvittää mahdollisuudet porrastaa tontin hintaa ja määritellä tontinluovutuksen ehtoja sen perusteella, miten hukkalämmön hyödyntämiseen ja siihen liittyvän yritystoiminnan toteuttamiseen sitoudutaan.

Valmistelija Aluesuunnittelujohtaja Niina Ahlfors, puh. 040 531 7628 ja erityisasiantuntija Niklas Pappinen, puh. 044 077 3472.

Esittelijä Maakuntajohtaja Ulla-Kirsikka Vainio

Päätösehdotus Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin keskustan ja kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty ja toteaa, että aloite on käsitelty loppuun.

Päätös Ehdotus hyväksyttiin.

Maakuntavaltuusto 30.11.2026
137/00.02.00/2026

Esittelijä Maakuntahallitus

Päätösehdotus Maakuntahallitus esittää maakuntavaltuustolle, että se merkitsee tiedoksi, mihin toimenpiteisiin keskustan ja kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän aloitteen johdosta on ryhdytty ja toteaa, että aloite on käsitelty loppuun.

Päätös

Liitteet

Liite 4 Liite T- ja TP-alueiden inventointi

9
Muut mahdollisesti esille tulevat asiat

Maakuntavaltuusto 30.11.2026

Esittelijä Puheenjohtaja

Päätösehdotus Puheenjohtaja toteaa, onko muita mahdollisesti esille tulevia asioita.

Päätös

10
Kokouksen päättäminen

Maakuntavaltuusto 30.11.2026